

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL M. A. SKUNDO PRIEŠ ALYTAUS PATAISOS NAMUS IR KALĖJIMŲ DEPARTAMENTĄ PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISINGUMO MINISTERIJOS

2016-07-05 Nr. 4D-2015/1-1745
Vilnius

I. SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius 2015 m. gruodžio 15 d. gavo M. A. (toliau vadinama – Pareiškėjas) skundą dėl Alytaus pataisos namų (toliau vadinama – Alytaus PN), Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos (toliau vadinama – KD) pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai netinkamai išnagrinėjus jo skundus, (toliau vadinama – Skundas).

2. Skunde nurodoma, kad:

2.1. „Alytaus PN administracijai parašiau prašymą, kad iki 2015 m. lapkričio 30 d. padarytų 16 būrio patalpose foto nuotraukas [...] su tokiu pat prašymu kreipiausi ir į KD [...] mano skundą (prašymą) persiuntė Alytaus PN direktoriui taip užsiimdami biurokratizmu. Alytaus PN direktorius į mano prašymus nereaguoja [...]“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta);

2.2. „KD mano skundo nenagrino ir vėl persiuntė Alytaus PN direktoriui, nors jo veiksmus skundžiu. KD persiūsdamas mano prašymą tai įstaigai, kuri yra skundžiama, pažeidžia Viešojo administravimo įstatymo 23 straipsnio 5 dalį, kur aiškiai pasakyta, kad draudžiama persiųsti skundą nagrinėti viešojo administravimo subjektui, [...] kurio veiksmai skundžiami.“

3. Pareiškėjas prašo ištirti Skunde nurodytas aplinkybes.

II. TYRIMAS IR IŠVADOS

Nustatytos reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Seimo kontrolierius 2015 m. gruodžio 22 d. raštu Nr. 4D-2015/1-1745/3D-3586 kreipėsi į Alytaus PN, prašydamas paaiškinti Skunde nurodytas aplinkybes. 2016 m. sausio 5 d. Seimo kontrolierius gavo 2015 m. gruodžio 29 d. Alytaus PN raštą Nr. 8-18597 „Dėl informacijos pateikimo“.

Seimo kontrolierius 2015 m. gruodžio 18 d. raštu Nr. 4D-2015/1-1745/3D-3578 kreipėsi į KD, prašydamas paaiškinti Skunde nurodytas aplinkybes. 2016 m. sausio 8 d. Seimo kontrolierius gavo 2016 m. sausio 8 d. KD raštą Nr. 1S-55 „Dėl informacijos pateikimo“.

Šiuose raštuose ir prie jų pridėtuose dokumentuose nurodoma:

4.1. 2015 m. lapkričio 4 d. KD gautas 2015 m. lapkričio 2 d. Pareiškėjo skundas, kuriame nuteistasis nurodo, kad jam nėra užtikrinamos tinkamos laikymo sąlygos, todėl prašo įpareigoti

Alytaus PN administraciją nufotografuoti 16-tojo būrio patalpas, padaryti ir jam pateikti nuotraukų kopijas, kurios įrodytų jo teiginių apie netinkamas laikymo sąlygas pagrįstumą;

4.2. kadangi Pareiškėjas Alytaus PN pareigūnų veiksmų nebuvo skundęs Alytaus PN direktoriui, vadovaujantis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 23 straipsnio 4 dalimi ir Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso 183 straipsniu, jo 2015 m. lapkričio 2 d. skundas 2015 m. lapkričio 6 d. KD raštu Nr. 2S-5105 buvo persiųstas nagrinėti Alytaus PN direktoriui, nurodant atsakyti Pareiškėjui; rašto kopija išsiųsta ir pačiam Pareiškėjui;

4.3. 2015 m. lapkričio 6 d. KD raštu Nr. 2S-5105 persiųstas 2015 m. lapkričio 2 d. Pareiškėjo skundas Alytaus PN buvo gautas lapkričio 9 d.; jį buvo atsakyta 2015 m. lapkričio 27 d. Alytaus PN raštu Nr. 8-17179, kuriame nurodoma, kad trečio aukšto virtuvėlės, prausyklos ir tualetų patalpų lubose kai kur yra išdaužtos angos (dėl vykdomų kanalizacijos vamzdinių keitimo), vietomis matosi vandens nubėgimo žymės (dėl buvusių prakiurusių vamzdinių), tačiau suremontavus ketvirto aukšto patalpas (keičiami langai, kanalizacijos vamzdiniai ir pan.) nuteistieji, gyvenantys trečiajame aukšte, (įskaitant Pareiškėją) bus perkelti gyventi į suremontuotas ketvirto aukšto patalpas; šiuo Alytaus PN raštu Pareiškėjas informuotas, kad Alytaus visuomenės sveikatos centras atliko patalpų, kuriose jis gyvena, patikrinimą bei surašė 2015 m. lapkričio 9 d. patikrinimo aktą Nr. PA-381(2.6), kuriame taip pat konstatuota, kad virtuvės, prausyklos ir tualetų patalpoms yra reikalingas remontas, vietomis ant lubų matosi vandens nubėgimo žymės, tačiau šie trūkumai nėra esminiai, todėl Alytaus PN patalpos atitinka higienos normų reikalavimus; patikrinimo aktas Nr. PA-381(2.6) buvo išsiųstas ir Pareiškėjui, todėl jis gali šį aktą panaudoti kaip įrodymą gindamas savo teises; Alytaus PN rašte nurodoma, kad šis atsakymas skundžiamas Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso 183 straipsnyje nustatyta tvarka; Pareiškėjas parašu patvirtino, kad šį Alytaus PN atsakymą gavo;

4.4. 2015 m. lapkričio 17 d. Pareiškėjas pakartotinai kreipėsi į Alytaus PN direktorių dėl netinkamų laikymo sąlygų ir nuotraukų padarymo; šiame kreipimesi Pareiškėjas nurodė, kad nuotraukas, kaip įrodymą, ketina pateikti teismui;

4.5. 2015 m. lapkričio 24 d. Alytaus PN raštu Nr. 8-16982 pakartojo, kad Pareiškėjas teismui gali pateikti Alytaus visuomenės sveikatos centro 2015 m. lapkričio 9 d. patikrinimo aktą Nr. PA-381(2.6), o teismui pareikalavus, Alytaus PN pateiks kitus, įrodomąją reikšmę turinčius, teismui reikalingus duomenis ar dokumentus (taip pat ir teismo prašomas Alytaus PN atskirų patalpų nuotraukas); Alytaus PN rašte taip pat nurodoma, kad šis atsakymas skundžiamas Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso 183 straipsnyje nustatyta tvarka.

Skundo tyrimui reikšmingi teisės aktai

5. Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso (toliau vadinama – BVK):

183 straipsnis „Bausmių vykdymo institucijų, įstaigų ir pareigūnų veiksmų ir sprendimų apskundimas“ – „1. Viešųjų darbų, laisvės apribojimo, arešto, terminuoto laisvės atėmimo ir laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmės vykdančių institucijų ir įstaigų pareigūnų veiksmai ir sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami atitinkamą bausmę vykdančios institucijos ar įstaigos vadovui. Šis skundą turi išnagrinėti ne vėliau kaip per dvidešimt darbo dienų nuo skundo gavimo dienos. 2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytas bausmės vykdančių institucijų ir įstaigų vadovų veiksmai ir sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami Kalėjimų departamento direktoriui. Šis skundą turi išnagrinėti ne vėliau kaip per dvidešimt darbo dienų nuo jo gavimo dienos, o jei dėl skundo atliekamas tyrimas, – per dvidešimt darbo dienų nuo tyrimo baigimo dienos. [...]“

6. Viešojo administravimo įstatymas (toliau vadinama – VA):

6.1. 3 straipsnis „Viešojo administravimo principai“

„Viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi šiais principais:

1) įstatymo viršenybės. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektų įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą turi būti nustatyti teisės aktuose, o veikla turi atitikti šiame įstatyme išdėstytus teisinius pagrindus. Administraciniai aktai, susiję su asmenų teisių ir pareigų

įgyvendinimu, visais atvejais turi būti pagrįsti įstatymais; 2) *objektyvumo*. Šis principas reiškia, kad administracinio sprendimo priėmimas ir kiti oficialūs viešojo administravimo subjekto veiksmai turi būti nešališki ir objektyvūs; [...]; 4) nepiktnaudžiavimo valdžia. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektams draudžiama atlikti viešojo administravimo funkcijas neturint šio įstatymo nustatyta tvarka suteiktų viešojo administravimo įgaliojimų arba priimti administracinius sprendimus, siekiant kitų, negu įstatymų ar kitų norminių teisės aktų nustatyta, tikslų; [...].“

6.2. 23 straipsnio „Skundo priėmimas ir nagrinėjimas“ 4 dalis – „Jeigu viešojo administravimo subjektas neturi įgaliojimų priimti administracinės procedūros sprendimą dėl skunde išdėstyto klausimo, jis ne vėliau kaip per 5 darbo dienas perduoda skundą viešojo administravimo subjektui, kuris turi reikiamus įgaliojimus, ir apie tai praneša asmeniui. [...].“

6.3. 34 straipsnis „Administracinės procedūros sprendimo priėmimas“ – „1. Administracinė procedūra baigiama administracinės procedūros sprendimo priėmimu. Asmeniui, dėl kurio pradėta administracinė procedūra, [...] raštu pranešama apie priimtą administracinės procedūros sprendimą ir nurodomos faktinės aplinkybės, nustatytos skundo nagrinėjimo metu, teisės aktai, kuriais vadovaujantis priimtas administracinės procedūros sprendimas, ir sprendimo apskundimo tvarka.“

7. Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymas (toliau vadinama – TGIĮ):

7.1. 1 straipsnio „Įstatymo tikslas ir taikymas“ 1 dalis – „Šis įstatymas užtikrina asmenims teisę gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, nustato šios teisės įgyvendinimo tvarką ir reguliuoja valstybės bei savivaldybių institucijų ir įstaigų veiksmus teikiant informaciją asmenims.“

7.2. 16 straipsnis „Atsisakymas teikti informaciją“ – „[...]. 2. Įstaiga gali atsisakyti teikti informaciją, jeigu: 1) pagal pareiškėjo prašymą reikėtų sukurti dokumentus ar informacijos rinkmenas ir tai būtų susiję su neproporcingai didelėmis darbo ir laiko sąnaudomis; 2) prašymo turinys yra nekonkretus; 3) tas pats pareiškėjas pakartotinai prašo tos pačios informacijos; 4) prašoma informacija jau buvo viešai paskelbta; tokiu atveju įstaiga per 5 darbo dienas nuo prašymo gavimo įstaigoje dienos nurodo pareiškėjui jos paskelbimo šaltinį; 5) įstaiga tam tikros informacijos rinkimą ir tvarkymą nutraukia pasikeitus įstaigos funkcijoms. 3. Jeigu įstaiga atsisako pateikti informaciją, pareiškėjui išsiunčiamas apie tai pranešimas, kuriame nurodoma atsisakymo priežastis ir šio sprendimo apskundimo tvarka. Jeigu įstaiga atsisako pateikti informaciją dėl to, kad į prašomą informaciją trečiosios šalys turi autorių, gretutines ar duomenų bazių gamintojų (*sui generis*) teises, nurodomas asmuo, kuriam priklauso autorių, gretutinės ar duomenų bazės gamintojo (*sui generis*) teisės, jeigu tas asmuo žinomas.“

Tyrimui reikšminga Lietuvos Respublikos teismų praktika

8. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2012 m. gruodžio 20 d. sprendime, priimtame administracinėje byloje Nr. A-822-3206-12, konstatavo:

„Pagal Tarnybos Kalėjų departamente prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos statuto (2008 m. lapkričio 6 d. įstatymo Nr. X-1791 redakcijos) 5 straipsnį Kalėjų departamentas ir jam pavaldžios įstaigos (pagal Statuto 2 straipsnio 1 dalį pataisos namai yra Kalėjų departamentui pavaldi įstaiga) savo veikloje vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija, Bausmių vykdymo kodeksu, Baudžiamuoju kodeksu, Baudžiamojo proceso kodeksu, Suėmimo vykdymo įstatymu, kitais įstatymais, šiuo statutu, Lietuvos Respublikos tarptautinėmis sutartimis ir *kitais teisės aktais*. Pagal Statuto 4 straipsnį Kalėjų departamento ir jam pavaldžių įstaigų veikla grindžiama teisingumo, teisėtumo, žmogaus teisių ir laisvių gerbimo, suimtųjų ir nuteistųjų lygybės prieš suėmimą ir bausmių vykdymo įstatymus, humanizmo, bausmių vykdymo individualizavimo, progresyvaus bausmių atlikimo ir viešumo principais. Panevėžio pataisos namai ir Kalėjų departamentas prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos, kaip viešojo administravimo subjektai, be minėtų specialiųjų teisės nuostatų, savo veikloje privalo

laikytis viešojo administravimo srityje taikomų viešojo administravimo principų, pavyzdžiui: įstatymo viršenybės, reiškiančio, kad viešojo administravimo subjektų įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą turi būti nustatyti teisės aktuose, o veikla turi atitikti šiame įstatyme išdėstytus teisinius pagrindus, *objektyvumo*, proporcingumo, nepiktnaudžiavimo valdžia principus (Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 1 punktas).“

9. 2014 m. balandžio 9 d. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo (toliau – LVAT) praktikos, nagrinėjant bylas dėl bausmių vykdymo ir kardomojo suėmimo institucijų, įstaigų ir pareigūnų veiksmų ir sprendimų viešojo administravimo srityje, apibendrinimo *169 punktas* – „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikoje laikomasi pozicijos, kad pareiškėjas, pateikęs reikalavimą atlyginti neturtinę žalą, kilusią dėl netinkamų kalinimo sąlygų, yra saistomas pareigos nurodyti reikšmingas kalinimo sąlygas apibūdinančias aplinkybes (2014 m. vasario 27 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁸²²-81/2014). Pareiškėjo nurodytų aplinkybių pagrindu suformuluoti reikalavimai apsprendžia ginčo administracinėje byloje ribas (2012 m. sausio 23 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A¹⁴⁶-115/2012; 2013 m. rugsėjo 23 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁴⁴²-1251/2013). Teismas, išsamiai išnagrinėjęs ir įvertinęs pareiškėjo nurodomas reikšmingas faktines aplinkybes, patikrina laisvės atėmimo įstaigų ir jų pareigūnų veiksmų teisėtumą (2013 m. gruodžio 11 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁷⁵⁶-2072/2013). Pastebėtina, kad atsižvelgus į kalinamų asmenų ribotas galimybes rinkti įrodymus, paprastai iš pareiškėjo reikalaujama nurodyti tik pagrįstai detalizuotą kalinimo sąlygų apibūdinimą (2013 m. vasario 8 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS⁶⁰²-84/2013).“

Išvados

10. Atsižvelgiant į Skunde išdėstytas aplinkybes, išvados bus pateikiamos dėl kiekvienos iš šių dalių atskirai:

10.1. dėl KD pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai nepagrįstai nenagrinėjant Pareiškėjo skundo;

10.2. dėl Alytaus PN pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai netinkamai išnagrinėjus Pareiškėjo skundus.

Dėl KD pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai nepagrįstai nenagrinėjant Pareiškėjo skundo

11. Skunde nurodoma, kad 2015 m. lapkričio 2 d. Pareiškėjas kreipėsi į KD dėl Alytaus PN pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai neužtikrinant jam tinkamų laikymo sąlygų, tačiau KD atsisakė tirti skundą ir persiuntė jį Alytaus PN. Pareiškėjo nuomone, jo skundas buvo persiustas nesant tam teisinio pagrindo.

12. Pagal BVK 183 straipsnį laisvės atėmimo bausmės vykdančių institucijų ir įstaigų pareigūnų veiksmai ir sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami atitinkamą bausmę vykdančios institucijos ar įstaigos vadovui, kurių veiksmai bei sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami KD direktoriui.

13. Iš Seimo kontrolieriui pateiktų KD paaiškinimų matyti, kad 2015 m. lapkričio 2 d. Pareiškėjo skundas KD buvo gautas 2015 m. lapkričio 4 d. KD pareigūnams susipažinus su šiuo skundu buvo nustatyta, kad Pareiškėjas nesilaikė BVK 183 straipsnyje nustatytos laisvės atėmimo bausmės vykdančių institucijų ir įstaigų pareigūnų veiksmų ir sprendimų apskundimo tvarkos, t. y. Alytaus PN pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai neužtikrinant jam tinkamų laikymo sąlygų, neskundė kompetentingam pareigūnui – Alytaus PN direktoriui. Dėl šios priežasties ir vadovaudamasis VAĮ 23 straipsnio 4 dalimi, kurioje nustatyta, kad, jeigu viešojo administravimo subjektas neturi įgaliojimų priimti administracinės procedūros sprendimą dėl skunde išdėstyto